

A M M B U

C U N S T - P S

L A N T E

HAN PEGMAN / TEKENS VAN LEVEN

S t i c h t i n g
Z O R I N G
d e

z i j d e r u p s
K U N S T

CUNST - PS

Dit is de vijfde CUNST PS die gewijd is aan de zorgkunstprojecten van stichting De Zijderups. Dit keer staat een bewoner van Woonzorgcentrum Castrovalva centraal: Han Pegman.

De titel van deze CUNST PS is *Tekens van Leven*.

De titel duidt als eerste natuurlijk op de tekens, de Chinese tekens. Han heeft zijn leven lang interesse gehad in de Chinese taal en hij studeert nog veel. Als je vervolgens weet dat hij in een woonzorgcentrum woont (Castrovalva, Almere), dan valt dat extra op. Van oude mensen (en Han is beperkt in zijn beweging, want gebonden aan een rolstoel) denken we makkelijk dat ze oud en moe zijn. Han leeft aan de andere kant van dat spectrum. Hij is vol energie en hij is nieuwsgierig. Met deze CUNST PS geeft hij zijn tekens van leven.

Van oude mensen vallen er veel wijsheden te leren. Levenswijsheden vaak. In dit geval gaat het om kennis. Van Han krijgen we een kijkje in de Chinese taal. En dan mogen we tegelijk een beetje in zijn gedachten lezen, want hij heeft bij de uitgekozen tekens een overweging geschreven.

Ik wens u veel kijkplezier,
Hein Walter

Han Pegman

Tekens van Leven

Vroeger (ca. 3000 jaar v. Chr.) waren de karakters tekeningetjes, waarin ieder de betekenis wel van kon snappen, alleen het kostte veel tijd om ze te maken.

Naarmate de behoefte aan snellere communicatie groter werd, kwam eerst de bamboe vulpen en later het penseel. Hetgeen tot gevolg had, dat de tekeningetje steeds meer gestileerd werden, zodat aan snelheid gewonnen werd.

Tegelijkertijd ontstond de vraag naar geleerden, die de betekenis van de karakters konden duiden.

In deze inleiding wil ik vertellen dat ik van kinds af aan geboeid werd door alles wat met China te maken, ongeacht of het kunst, taal of filosofie betrof en waarom mijn naam "dwaas leeg hoofd" betekent.

Ik liep eens in Amsterdam langs een boekhandel. Ik hield mijn pas in en draaide mij om en keek in de etalage. Onbewust had ik daar een boekje zien liggen, dat mijn aandacht had getrokken. Na even gekeken te hebben, zag ik het liggen, het was een klein boekje met op de voorplaat een tekening van een oude man die op een os zat. Na nog eens goed gekeken te hebben, liep ik de winkel binnen en kocht het boekje.

Het was alsof ik nu een schat bezat, zo voelde het. Toen ik het boekje thuis uitpakte, zag ik dat de titel Tao Teh Tsjing was en werd toegeschreven aan de grootste wijsgeer die China ooit gekend heeft, namelijk Laozi.

Heel voorzichtig bladerde ik door het boekje en zag dat na de inleiding, waar ik niets van begreep, de tekst uit allemaal korte hoofdstukjes bestond, die volkomen onbegrijpelijk waren. Toch werd dit boekje een leidraad voor mijn hele verdere leven.

Later kocht ik een Nederlandse uitgave, ik las en herlas het en het werd steeds waardevoller voor mij.

Een dertig jaar na de aanschaf kwam ik, op aanraden van mijn vrouw, in de gelegenheid het Chinees te gaan bestuderen, in feite om het boekje in de oorspronkelijk taal te bestuderen, hetgeen een blijk van grote zelf-overschatting was, omdat het Chinees een zeer moeilijke taal is, want je hebt geen enkel referentiekader. Bovendien was het boekje in het klassiek Chinees geschreven, hetgeen de moeilijkheidsgraad met een factor 10 verhoogde.

Een grote verandering kwam, toen ik een goed Chinees leerprogramma kreeg, wat mijn horizon enorm verruimde. Het eerste woord dat ik opzocht was Han, mijn voornaam, met in het Chinees vele betekenissen. De eerste betekenis was "dwaas". Ik hoefde eigenlijk niet verder te zoeken, want dat was geheel van toepassing op mijn situatie. Daar kwamen eigenlijk direct nog twee anderen worden bij "leeg" en "hoofd". Deze laatste woorden kwamen bij binnen toen ik een vers uit de Tao Teh Tsjing las. Het is niet, dat ik mij in enig opzicht met deze grote wijze wil vergelijken, maar eerder een eerbetoon, omdat ik oprecht kan zeggen, dat ik NIETS WEET.

Han Pegman

Dwaas

Je zou geneigd zijn te denken, dat wat de dwaas hoort zijn hart sneller doet slaan, maar zo is het niet, want *oor* + *slaan* vormen het karakter 敢 = *durven*. Zou het in combinatie met 心 soms overmoed kunnen betekenen?

Ik voel me verwant aan dit teken. Een oude dwaas ben ik. Niet omdat ik gek ben, nee, omdat ik mijn hart volg, soms of vaak tegen beter weten in. Ik luister (naar anderen en ook naar mijn innerlijk) en ik reageer vanuit mijn hart.
Ik ben de dwaas.

耳 + 攴 + 心

oor + slaan + hart = dwaas

敢

Kijken

Misschien is dit wel een van de oudste karakters, want zien doet de mens al heel lang. Vroeger was het karakter mens een tekening van een boer, die voorover stond om de rijstplantjes in de grond te zetten, maar in de loop der tijd is steeds meer van het plaatje verdwenen, zodat nu alleen de benen overgebleven zijn, een wandelend oog.

De Chinese tekens zijn natuurlijk heel oud, maar met enige vrijheid zou je ze ook als heel modern kunnen beschouwen. Het pictogram lijkt namelijk heel sterk op een televisie of een beeldscherm.

Als je naar onze huidige maatschappij kijkt, met de ontwikkeling van Netflix, dan is kijken heel sterk verbonden met beeldschermen en televisies.

Oog + mens = beeldscherm.

oog + mens = kijken

Dageraad

Als de zon boven de horizon verschijnt, breekt de dageraad aan. Volgens een oud Chinees gezegde geeft drie ochtenden bij zonsopgang opstaan een tijdwinst van een dag.

Het Chinees kent vele mooie spreuken. Veel van die spreuken kun je herleiden tot Confucius, of uit die tijd. Zoals deze: *Als je een waardig mens ontmoet, tracht hem dan na te volgen. Als je een onwaardig mens tegen komt, beproef dan jezelf!*

Lao Tse, een andere wijsgeer, heeft ook veel wijsheden geschreven, zoals *Als je troebel water met rust laat, wordt het vanzelf helder.*

Er valt een hoop te ontdekken!

zon + horizon = dageraad

Droom

Deze combinatie van karakters is een mooi voorbeeld van de Chinese denkwijze. Een avond in het bos betekent DROMEN. Duidelijk toch? Wat mij betreft eigenlijk niet.

Als ik in alle vrijheid nadenk over alle mogelijke dromen die ik en anderen hebben gehad of kunnen hebben, alle uitleg die daarbij van toepassing kan zijn, dan zie ik door de bomen het bos niet meer. Doodmoe word ik ervan en dan ben ik blij dat het avond is, zodat ik naar bed kan gaan om te slapen.

avond + bos = droom

Goed

In dit teken zit voor mij een oerwaarheid verborgen. Een vrouw met een kind, dat voelt goed. Daar hoef ik verder niet veel meer over te zeggen, dit teken spreekt boekdelen.

Een vrouw met een kind was ook een stuk zekerheid voor een ongewisse toekomst. Zeker in de dagen van weleer toen de kinderen de zorg voor hun ouders op zich namen. Nu zorgen de ouders voor de kleinkinderen en de kinderen werken in steden om de ouders en hun kinderen te onderhouden.

vrouw + kind = goed

Herfst

Tijdens de oogstperiode rijpt het graan onder de vurige hitte van de zon, vandaar deze combinatie.

Ons eigen woord herfst is overigens ook verbonden met de oogst! Herfst komt van het woord *Harvest*, dat oogst betekent. Het woord heeft een Latijnse oorsprong, het komt namelijk van *Carpere*, dat plukken betekent. Carpe Diem, pluk de dag, kennen we nog.

Onze taal heeft veel meer geschiedenis dan de meesten van ons zich bewust zijn.

graan + vuur = herfst

Huis

In het oude China, maar ook nu vaak nog, was het leven op het platteland grote armoede. Als je dan een varken in je krot had, dan had je echt een HUIS.

Wij hadden thuis een hond. Voor mij is een huis met een hond, en natuurlijk kinderen, een warm huishouden. Voor Surinamers, bijvoorbeeld, horen honden bij het familieleven, maar ze moeten wel buiten blijven. Een hond in huis halen is voor hen net zo erg als voor ons een varken in huis.

Als je de taal van een land wil leren, dan moet je ook naar de culturele achtergrond kijken!

dakje + varken = huis

Huisvrouw

Als een vrouw trouwde, dan was zij volledig ondergeschikt aan de man. Hij bewerkte het land, maar zij moest zorgen voor het huishouden. Zij kreeg letterlijk een bezem in haar hand, waarmee haar rol werd vastgelegd.

Of deze benadering in deze tijd nog stand houdt, of stand zou moeten houden, dat lijkt me niet. Zoals hier in Nederland van tijd tot tijd de taal aan vernieuwing toe is, zo kan hier de taal ook wel wat modernisering gebruiken.

Welke pictogrammen zouden wij in Nederland kiezen om samen het woord vrouw te omschrijven? Dat is nog niet zo makkelijk! Zeventig jaar geleden zouden we misschien kiezen voor *pan + kind + huis*. Maar nu?

手 + 女 + 十

hand + vrouw + bezem = huisvrouw

妻

Karakter

Zoals alles wat onder een dakje beschermd wordt, zo ook dit teken. Het karakter is voor de Chinezen een schat die gekoesterd moet worden.

Wat dat betreft kunnen wij Nederlanders een heleboel leren van de Chinese cultuur. Het Nederlandse volk is over het algemeen vrijgevochten, direct en de waarden die vroeger golden, zoals respect voor de dokter, respect voor de politiemann, etc., dat lijkt te verdwijnen. Je kunt je afvragen of we niet een beetje doorgeslagen zijn. Respect voor onze taal, zoals de Chinezen respect hebben voor hun tekens, dat zou van mij best een beetje meer mogen.

**dakje + kind = karakter
(chinees letterteken)**

Land

Vroeger schreef je land als *omheining* + *muur* + *wapens*. De wapens en de muur dienden om het gebied te beschermen tegen aanvallen van buiten.

In het moderne Chinees schrijf je land als *omheining* + *jade*.

Men zou zich kunnen afvragen welke schat vroeger met de wapens beschermd moest worden. Nu vormen kennelijk de bewoners binnen de omheining de grootste schat. Het volk is als jade, een edelsteen.

omheining + jade = land

Hardop lezen, studeren

De bedoeling van dit karakter is om in het heden door middel van lezen en zingen het verleden weer te doen herleven.

Maar ik kan ook een andere benadering kiezen.

Tegenwoordig, met de opkomst van Mindfulness, zoeken velen van ons bewust naar het beleven van het nu.

Geen zorgen over de toekomst, niet teveel terugkijken, maar het nu! Als je hardop voorleest, dan zijn je gedachten volledig bij het nu. Je kunt niet hardop lezen en tegelijk nadenken over iets anders. Je hart en je aandacht zijn volledig bij hetgeen je hardop leest. Als je gedachteloos probeert voor te lezen, maak je de ene fout na de andere. Hardop lezen is dus bij uitstek een manier je te concentreren - en te studeren!

**heden + hart = (hardop) lezen,
studeren**

Man

In de rolpatronen was de man de degene die met krachtige hand het land bebouwde en zorgde, dat er eten op tafel kwam. Maar net zoals de pictogrammen voor vrouw gedateerd zijn, zo zijn deze dat misschien ook een beetje. De meeste mensen leven in China nog steeds op het platteland, maar de verstedelijking zal daar ongetwijfeld ook doorzetten. Er zullen straks nog maar weinig mensen zijn die een stuk land te bewerken hebben.

We kunnen in het pictogram van akker, het vierkant met een raamwerk erin, met enige verbeelding ook een afstandsbediening zien. Dan zijn we helemaal bij de tijd! De meeste mannen hebben als gezinshoofd de controle over welke zender er op de televisie te zien is. Over tien jaar zal dat anders zijn, dan heeft elk individu zijn of haar eigen televisie, computer of telefoon. Dan is iedereen eigen baas.

akker + kracht = man

Overspel

Drie vrouwen en overspel lijkt een logisch woordbeeld, maar bij nader inzien: je zou toch eerder twee vrouwen en één man verwachten, of twee mannen en één vrouw.

Waarom drie vrouwen?

Raadselachtig. Of hadden de oude Chinezen toch vrijere denkbeelden dan we denken? Dat neem ik niet aan.

Ik moet opeens denken aan een spreekwoord: twee honden vechten om een been en het derde gaat ermee heen. Het woord zal te maken hebben met het concubinaat. De communisten verboden het hebben van concubines, maar in het oude China was dat normaal. Dat zal veelal met veel leed en verdriet gepaard zijn gegaan.

女 + 女 + 女

drie vrouwen = overspel

姦

Penseel

Het belangrijkste gereedschap van de ambtenaar. De steel was van bamboe gemaakt en het haar diende als kwast. Hoeveel miljarden tekens zouden er met dit werktuig geschreven zijn?

Onze geschiedenis van het schrijven gaat van ganzenveer, langs kroontjespen en Bic-pen naar het toetsenbord. Penselen worden hier alleen gebruikt door mensen die in hun vrije tijd aquarelleren.

Over de ambtenaar valt ook wat te zeggen. De ambtenaar staat in veel landen in hoog aanzien. In Nederland niet. Hier zeggen we van de ambtenaar dat liever lui is dan moe. Zoals deze: *een ambtenaar schrikt om zes uur 's avonds wakker aan zijn bureau en zucht: "Verdorie, ik heb een uur te veel gewerkt."*

Andere werelden!

竹 + 毛

bamboe + haar = penseel

笔

Stralend, schitterend

Zoals wij twee lichtbronnen aan de hemel zien stralen, was er in China een dynastie, die de *Ming* heette en net zo schitterend was als de zon en de maan.

Nederland staat bekend om haar wolken en om de grijsheid van de lucht. Er zijn veel Nederlandse schilders die beroemd werden om hun geschilderde wolkenpartijen. Die grijsheid zou zomaar van veel grotere invloed op onze nationale volksaard kunnen hebben dan we denken. Zou die grijsheid de bron kunnen zijn van ons Calvinisme?

En terugkijken op onze geschiedenis, zoals ze in China doen, ook dat doen we niet. Wij zijn een volk dat naar de toekomst leeft. Wij hebben geen Ming-dynastie, of iets dat er ook maar een tikkeltje op lijkt. Niets.

zon + maan = stralend, schitterend

Tevredenheid

Zoals het teken voor Goed voor mij een natuurlijke vanzelfsprekendheid heeft, zo heeft dit teken dit ook. Een vrouw in huis, dat straalt rust en evenwicht uit. Dat is een oersymbool.

Natuurlijk zijn er zat vrouwen en meisjes die een ben-de van hun huis maken, die rommelig zijn en geen orde kunnen houden, maar daar wil ik liever niet aan denken. Ik hou liever het beeld van de vrede vast!

dakje + vrouw = vrede, tevredenheid

Vrees

Dat van schrik al het bloed uit je hart stroomt, dat is prachtig gezegd. Poëzie!

Wij kennen iets vergelijkbaars, namelijk dat je van schrik een bleek gezicht kan krijgen, dan trekt het bloed weg uit je gezicht. Dat is natuurlijk waar, maar het is alleen niet zo mooi gezegd als het bloed dat van schrik weg-trekt uit je hart!

hart + wit = vrees
(geen bloed in het hart)

Vrees

Dat van schrik al het bloed uit je hart stroomt, dat is prachtig gezegd. Poëzie!

Wij kennen iets vergelijkbaars, namelijk dat je van schrik een bleek gezicht kan krijgen, dan trekt het bloed weg uit je gezicht. Dat is natuurlijk waar, maar het is alleen niet zo mooi gezegd als het bloed dat van schrik wegtrekt uit je hart!

hart + wit = vrees
(geen bloed in het hart)

Het project Ambulante Zorgkunst werd mogelijk dankzij
financiële ondersteuning van Zorggroep Almere, Cultuurfonds Almere,
Fonds RCOAK en Fonds Sluyterman Van Loo

Stichting de Zijderups - 2018

